

Niet zoals de herfst

Rebekka de Wit

Een paar weken geleden luisterde ik samen met een vriend naar een podcast van de journalist Ezra Klein. Twee uur lang interviewde hij de Amerikaanse schrijver Ta-Nehisi Coates. Het sneeuwde buiten en we lagen met onze ogen dicht op mijn bank, met onze benen omhoog tegen de muur, omdat ik had gehoord dat je zo je organen ‘op z’n plek legt’.

De titel van het interview was ‘There is not going to be a happy ending to this story’, gequote uit een antwoord van Coates.

Het was een gesprek over de hoop van Obama en waarom Coates die hoop niet deelt.

De podcast werd gesponsord door een matrassenbedrijf, waardoor Ezra Klein af en toe - op dezelfde toon waarop hij Coates vroeg waar hij dit allemaal heen zag gaan - aan de luisteraars vertelde dat er een matrassenfabrikant bestaat die op maat gemaakte matrassen voor minder dan duizend dollar verkoopt.

Het comfort van dat matras werd zo levendig beschreven dat ik dat het meest precies heb onthouden, wat er toe bij droeg dat ik Coates uiteindelijk gelijk gaf toen hij zei dat het misschien allemaal niet goed komt. De vriend en ik haalden onze benen van de muur. Hij zei dat hij er somber van was geworden. Van het interview.

‘Maar,’ zei ik tegen hem, ‘het is toch ook somber?’

‘Ja,’ zei hij. ‘Dat is waar. Maar dan hoef je er toch niet zo aan toe te geven?’

Ik durfde niet te zeggen dat ik dat zelf in stilte ook had gedaan. Eraan toegeven.

Toen de verkiezingsuitslag bekend werd zei Obama iets in de trant van Martin Luther Kings beroemde uitspraak: ‘The arc of the moral universe is long, but it bends to justice.’

‘History zigs and zags,’ maar uiteindelijk komt het goed, waren min of meer de woorden van Obama.

‘Well, it might not,’ zei Coates daarna in gesprek met Ezra Klein. ‘I’m not saying it doesn’t. I mean, it could. But I don’t think that that’s a thing that just happens. And that “zag” he’s talking about, that “zag” be really fucking bad.’

Een jaar daarvoor had Coates mij een bloedend hart bezorgd met zijn boek *Between the World and Me*. Het is een hele lange brief aan zijn zestienjarige zoon waarin hij uitlegt 'what it means to have a black body in America'. Het is met zoveel gevoel voor verdriet, humor en nietsontziendheid geschreven dat ik Coates overal gelijk in zou geven.

En toen Coates in het interview zei 'that it might not, that history might not bend to justice', dacht ik aan alle dingen die hij beschreef in zijn boek. Hoe lang alles duurt. Dat hij ongeveer even oud is als de burgerrechtenbeweging en een half leven nodig had om zijn boek te schrijven.

Ik lag op mijn nieuw, op maat gemaakt matras dat ik na het interview had gekocht. Ik sliep niet, maar dat had niet zoveel met het matras te maken, maar meer met de angst die ik voelde toen ik me realiseerde dat ik Coates gelijk had gegeven.

That the arc of this moral universe might not bend to justice.

Althans niet op tijd voor de meesten.

Ik dacht het en denk het nog steeds. Dit komt niet goed.

De vriend werd daar nog somberder van.

'Uitgerekend jij,' zei hij.

'Ja,' zei ik. 'Ik weet het.' Ik zei dat het veel minder verdrietig was dan het klonk, maar ik kon nog niet zeggen waarom. Het had allemaal niet veel te maken met mijn mensbeeld. Voor zover ik mensbeelden had, waren die niet veranderd.

Met de woorden 'het komt niet goed', bedoelde ik niet dat ik vind dat de mens uiteindelijk egoïstisch is. Of de wereld.

Ik dacht de hele tijd aan een gesprek dat ik zeventien jaar geleden, op mijn vijftiende verjaardag had met de vriendinnen van mijn zus. Haar vriendinnen vormden een soort frontlinie van zussen die mij beschermden. Het was een grote groep meisjes die bestond uit Turken, Surinamers, Antillianen, Chinezen, halve Chinezen en halve Marokkanen. We hadden het over wat we later gingen worden en ik zei toen dat ik graag Zwarte Piet wilde worden. Na een tijdje gaf een van de Surinaamse toe dat ze Sinterklaas nooit viert, wat ik toen geloof ik 'een aanfluiting' noemde. Ze vond Zwarte Piet 'gewoon niet zo leuk'.

Ze keek naar beneden. Zweeg daarna.

Het was zo vreemd om te horen dat hetgeen waar je zelf de meest magische herinneringen aan hebt, je aller lievelingsliedje zeg maar, voor een ander niet om aan

te horen is.

Het was een pijnlijk gesprek. Even pijnlijk als toen mij verteld werd dat Sinterklaas helemaal niet bestaat.

En hoewel ik met tegenzin van de vriendinnen van mijn zus aannam dat Zwarte Piet wellicht niet leuk was, duurde het misschien wel tot Ta-Nehisi Coates, voordat ik iets snapte van de diepte waaruit dat gesprek kwam.

Een diepte die zo moeilijk kenbaar te maken is.

Een diepte waarin je voorzichtig moet afdalen, omdat ie zich verborgen houdt in het diepste van je lichaam, op de plek waar je falen zich verstopt en je angst en waar je spastische darmen zich omheen hebben gekronkeld.

Vijftien jaar heeft het geduurd voordat ik het snapte. En wat ik snapte had heel weinig te maken met de anekdotiek van Zwarte Piet, met de vraag of die figuur inderdaad uit het slavenverleden komt of niet. Het had meer te maken met hoe ongelijkheid zich manifesteert, namelijk in de snelheid van je hart als je na een lezing een vraag zou willen stellen, in de snelheid van je hart als de politie voorbij komt, in je schouders, in de schichtigheid waarmee je om je heen kijkt als je ergens bent waar je het niet kent en je lichaam je probeert duidelijk te maken: moet ik hier wel zijn?

Het manifesteert zich kortom lichamelijk. Ik snapte dat er zoveel scherpte en moed voor nodig is om hetgeen je beschouwt als het meest privé, je lichaam, publiek te maken. Politiek.

Wat me zo intens verdrietig en opgewonden maakte na het boek van Coates, was dat ik beter begreep in welke positie ik zelf zat. Als mens. Als vrouw.

Ik begreep dat ik een vrouw was en dat de manier waarop ik op mensen reageer en op de wereld reageer, waar ik aan een tafel ga zitten, welke lichamelijke houding ik dan aanneem of ik het woord neem of juist weer weggeef, en hoeveel misschien er in mijn zinnen zitten, maar heel weinig met mij te maken heeft. Dat wil zeggen, met mijn karakter. Met mijn ik. Mijn hoogst individuele ik, dat ik dien te cultiveren en waarover ik de balans in mijn eentje moet opmaken.

Het had vijftien jaar geduurd voordat ik me kon inleven in de vriendinnen van mijn zus, maar omdat het een andere manifestatie was van hetzelfde probleem waar ook ik mee te maken had, die ongelijkheid, duurde het dus eigenlijk vijftien jaar voordat ik me überhaupt in mezelf kon inleven.

Vijftien jaar voordat ik me in mezelf kon inleven. Dat is Bush en Obama, de oorlog in Irak, miljoenen onteigeningen en een voortschrijdend opwarmende planeet.

Vijftien jaar.

Ik krijg er hetzelfde gevoel van als ik denk dat er voor de afschaffing van de slavernij een hele burgeroorlog moest plaatsvinden. Dat de slavernij is afgeschaft zou je doen kunnen concluderen 'that the arc of the moral universe is long...', maar als je ziet hoeveel doden ervoor moesten plaatsvinden vind ik het allemaal wel wat magertjes.

Er is zoveel tijd nodig voor verandering, openbaring. En die tijd lijken we, gezien de snelheid waarmee er tegenwoordig handtekeningen worden gezet, niet meer te hebben. En dat bedoel ik geloof ik, als ik zeg dat het niet goed komt.

'Maar wat voel je dan precies,' vroeg de teleurgestelde vriend nog een keer, terwijl we weer op de bank lagen.

'Ik moet de hele tijd denken aan die laatste zin uit dat gedicht van W.H. Auden. 'For nothing now can ever come to any good'.

'Heb je last van *funeral blues*?' vroeg de vriend. 'Ik denk het, ja.'

Het was vreemd. Door Coates had ik het gevoel dat het niet goed kwam. Dat woorden er te lang over doen voordat ze gevonden worden, en door alle politieke ontwikkelingen had ik het gevoel dat woorden überhaupt geen zin hebben. Ik bedoel, ik denk dat als er op alle Trumppetjes 'Whoop Whoop' had gestaan, dat hij dan ook was verkozen.

En toch.

Hoewel ik van al die gedachten eerst doodsbang werd, een paar dagen een vrije val maakte, gebeurde er daarna iets wat ik niet had voorzien. Ik werd vrolijk. Of vrolijk is het woord niet. Levend eerder. Tegenwoordig.

Het schijnt dat mensen die van een brug springen om te sterven toch altijd hun neus dichtknijpen, alsof hun lichaam toch altijd zijn best zal blijven doen om aan een andere kant boven te komen. Zoiets deed mijn lichaam ook.

Ik dacht de hele tijd aan een scene uit *Punch-Drunk Love*, een film van Paul Thomas Anderson over een man die een garage heeft en zo alleen is dat hij een sekslijn belt. Zijn creditcardgegevens worden hem ontfutseld en dan wordt hij overal financieel uitgekleeft, genaaid, vernederd. De sekslijn was van een man uit LA die een matrassenwinkel had en de eenzame hoofdpersoon – die ondertussen een liefde in zijn leven heeft en daardoor een stuiterend hart - besluit op een dag naar LA te vliegen. Hij loopt door de stad, in een felblauw driedelig pak, stormt de

matrassenwinkel binnen en is niet meer bang. Hij gaat tegen de matrassenman (Philip Seymour Hofmann) aanstaan en hij zegt: 'I've got a love in my life that is stronger than anything in the world. I am not afraid. So you tell me that's that.'

Ik dacht aan mijn vader die ooit een meisje met kleren en al in het zwembad heeft geduwd, omdat zij mijn broer, mijn zus en mij aan het pesten was. En aan een klasgenootje dat mij verdedigde toen een tekst van mij publiekelijk werd afgebrand. Je blijft met je fikken van haar tekst af, zei ze tegen de docent, waarna zij strafwerk kreeg.

En ik snapte ineens dat Coates' reactie wellicht anders was dan ik vermoed had. Obama had – in navolging van King – gesuggereerd dat we in een moreel universum leven waarin de dingen, zoals dat gaat met natuurwetten, als vanzelf buigen naar rechtvaardigheid.

En het was misschien dat wat Coates bedoelde. Het is geen natuurlijke slingerbeweging die je kunt afwachten zoals de herfst. Het komt niet goed. Althans, niet zoals de herfst.

En toen ik dat snapte – in al mijn vallen en *funeral blues* – nam ik me voor om echt heel dicht tegen iedereen te gaan staan die zich laaft aan gratis defaitisme, aan makkelijk cultuurpessimisme, aan zogenaamd goede smaak die je gebiedt voor jezelf te kiezen en het leven en de mens als een abstractie beschouwt, ik zou kortom heel dicht tegen alle lieden gaan staan die – om in de woorden van Salinger te spreken 'hun door en door onverlichte neus ophalen voor deze schitterende planeet waar zowel Jezus, als Shakespeare als Kilroy hebben rondgelopen.' En dan zou ik zeggen: je blijft godverdomme met je fikken van deze wereld af.

En iedereen die ons straks wil wijsmaken dat wij hier iets uitspoken dat het tegendeel is van *iets doen*, namelijk een stukje schrijven, met woorden, geef ze mijn telefoonnummer: 0489876380 en ik zal tegen ze zeggen dat ze geen idee hebben hoezeer de wereld afhangt van onze verbeelding. En dat ze, zolang iemand zich geen rekenschap geeft van dat inzicht, met hun fikken af moeten blijven van onze taal. Of ten minste ver moeten blijven van uitspraken erover.

'Heb jij *Punch-Drunk Love* wel eens gezien?', vroeg ik aan mijn vriend. We lagen weer in die houding die onze organen recht zou leggen. Hij kende hem niet en ik pakte mijn telefoon om hem de scene te laten zien die ik bedoelde en zei tegen hem dat ik ook zin had om zo'n felblauw pak aan te trekken en om zo dicht tegen heel veel

mensen aan te staan.

Hij snapte me niet.

‘En wat zou je dan zeggen?’

Ik had het op een briefje geschreven en pakte dat uit mijn zak. Ik schraapte mijn keel.

‘Dat ze godverdomme af moeten blijven van de tijd die we nodig hebben om elkaar te snappen. En dat ik die tijd met mijn leven zou willen beschermen. En dat we goed moeten snappen dat het Olympische Vrede is tot die tijd. Dat we, zoals sporters uit het oude Griekenland, onderweg zijn naar elkaar. En dat we in dat onderweg zijn de garantie moeten krijgen dat onze kop er niet afgeknald zal worden. Net als vroeger in Griekenland. De Olympische Spelen.’

Hij knikte.

‘Denk je dat onze organen al recht liggen?’ vroeg hij.

‘Nee,’ zei ik. ‘Nog lang niet.’

‘Denk je nog steeds dat het niet goed komt?’ vroeg hij.

‘Nou nee,’ zei ik, ‘niet zoals de herfst dus.’

Hij glimlachte, op dezelfde manier zoals hij had geglimlacht toen ik hem vertelde dat mensen die van een brug springen hun neus dichthouden.